

DELA BORISLAVA PEKIĆA U 13 KNJIGA

VREME ČUDA

HODOČAŠĆE ARSENIJA NJEGOVANA

USPENJE I SUNOV RAT IKARA GUBELKIJANA / ODBRANA I

POSLEDNJI DANI

KAKO UPOKOJITI VAMPIRA

ZLATNO RUNO I–VII

U TRAGANJU ZA ZLATNIM RUNOM I–III

BESNILO

ATLANTIDA

1999

RAĐANJE ATLANTIDE

NOVI JERUSALIM

GRADITELJI

DRAME I–II

PEKIĆ

ZLATNO
RUNO
IV

FANTAZMAGORIJA

■ Laguna ■

DELA BORISLAVA PEKIĆA U 13 KNJIGA
Knjiga 5 – tom IV

Copyright © 1980 Borislav Pekić
Copyright © 2012 ovog izdanja, LAGUNA

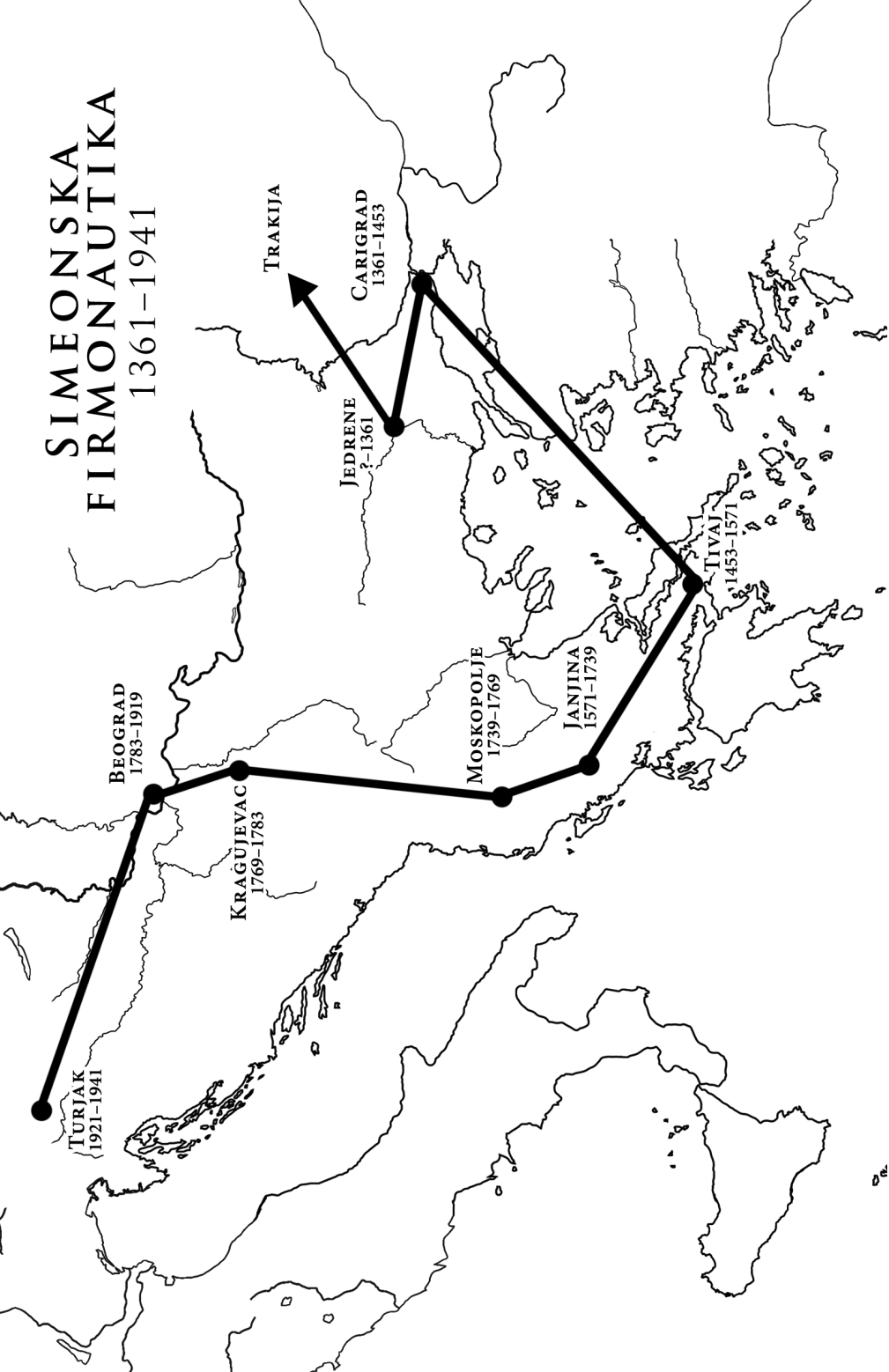
Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Majci

SIMEONSKA FIRMONAUTIKA 1361-1941

Ἀρχόμενος σέο, Φοῖβε, παλαιγενέων κλέα φωτῶν
μνήσομαι, οἳ Πόντοι κατὰ στόμα καὶ διὰ πέτρας
Κυανέας βασιλῆος ἐφημοσύνη Πελίαο
χρῦσειον μετὰ κῶας ἐύζυγον ἤλασαν Ἄργω.

„POKRENUT BOŽANSTVOM PESME,
ODLUČIH SE DA PROSLAVIM
USPOMENU NA DREVNE HEROJE GRKA,
KOJI SU NA DOBROJ LAĐI ARGO,
U POTRAZI ZA ZLATNIM RUNOM,
KROZ MOREUZE U CRNO MORE
I IZMEĐ KINEJSKIH STENA PLOVILI...“

(APOLONIJE ROĐANIN, ARGONAUTIKA)

**TEFTER UTVARE TREĆE:
PROFITI
KIR SIMEONA NJGOVANA**

„Ko ima uho da čuje neka čuje šta govori duh: koji pobijedi daću mu da jede od mane sakrivene, i daću mu kamen bijel, i na kamenu novo ime napisano, kojega niko ne zna osim onoga koji ga primi.
I vidjeh anđela jaka gdje propovijeda glasom velikijem: ko je dostojan da otvori tefter i da razlomi pečate njegov? I ja plakah mnogo što se niko ne nađe dostojan da otvori i pročita tefter, niti da zagleda u njega.
I uzeh tefter iz ruke anđelove, i izjedoh ga; i bješe u ustima mojim kao med sladak, a kad ga izjedoh, bijaše grk u trbuhu mojemu.“

(OTKROVENJE JOVANOVO 2, 5, 10)

„I znak veliki pokaza se na nebu: žena obučena u sunce, i mjesec pod nogama njezinijem, a na glavi njezinoj vijenac od dvanaest zvijezda.
Ko god se pokloni zvijeri i ikoni njezinoj i primi žig na čelo svoje ili na ruku svoju, on će piti od vina gnjeva božjega i biće mučen ognjem i sumporom i dim mučenja njihova izlaziće na vjeki vijekova...“

(OTKROVENJE JOVANOVO, 12, 14)

„I vidjeh, i gle, konj bijel, i onaj što sjedaše na njemu imadijaše strijelu; i njemu se dade vijenac, i iziđe pobjeđujući, i da pobijedi...“

*I iziđe drugi konj riđ, i onome što
sjeđaše na njemu dade se da uzme
mir sa zemlje i da ubija jedan drugoga,
i dade mu se mač veliki...“*

(OTKROVENJE JOVANOVO, 6)

PROFIT ČETVRTI: DOK NA PORODIČNOM
TORŽIŠĆU U TURJAKU FIRMA SIMEON &
SIN NASTAVLJA DA TRGUJE, IZ SNOVA
PROBUĐENI KIR SIMEON S DOMNOM
TOMANIJOM STUPA U FILOSOFIČESKU
PARNICU POVODOM VEŠČESTVENOG
PITANJA – ŠTA JE TO ŽIVOT?

„Život je naročito stanje vode.“

(TALES)

„Život je dar božji.“

(BIBLIJSKA MISAO)

„Život nije ništa drugo do kretanje udova.“

(T. HOBBS)

*„Život, definisan opštim atributima asimilacije,
množenja, nasleđa, predstavlja krajnji oblik
koji je nastao pod okolnostima povoljne
temperature, dovoljnog trajanja preobražaja
itd. jednom univerzalnom osobinom od
kosmičke materije, kao specifično dejstvo
složenosti čestica, vezano za izgradnju vrlo
velikih i vrlo složenih delića.“*

(P. TEILHARD DE CHARDIN)

„Život je mistirion ke frontida, tajna i briga.“

(KIR SIMEON NJEGOVAN)

*„Život je s petlovima sabajle ustajanje,
nadgledanje domazluka, uštimavanje
kućevnih troškova, briga za decu, strah da ti
neka belosvetska drolja ne okupira muža,
umereno jedenje, izbegavanje pića zbog sveta i
razgovori o životu u krevetu. Jednom
godišnje, bal kod Njegove svetlosti ili
Njegovog veličanstva, već prema tome,
i s mene na uštap – ONO.“*

(KIRIA TOMANIJA NJEGO VAN)

„Život je nešto što se može definisati.“

(J. ROSTAND)

Bonedzu – još žifim!

Ali šta je, Tomanijo moja, žifot? Šta je žifot ako je i ovo stanije? Dugo mislio da je *mistirion ke frontida* – tajna i briga. Praktičeski, dabome, trgofina. I ne što sum se njome zanimao, što svrhom ispunjafala danje, nego uopšte. Svet mi se pričinjafo ko golijatski pijac na kom se sve kupofalo i prodafalo, stalno se terale špekuljacije i o cenjama pre-gofaralo. Sećam se da je o „svetu kao veletrgofini“ Hadži-ja 1847. piso neko pismo od kojeg Lupus u Beču načisto podivljo: „Rođena od đavola“, piso je, „trgovina je dove-la svet dotle da se sve može kupiti, da nema ničeg što se ne može prodati. Jedino nerešeno filosofičesko pitanje su c e n e. *Poso kostizi* – šta košta? To je još jedina tajna međ nebom i zemljom za koju imamo interesa, koju smo radi saznavati...“ Diferencija među nami bila što ja mislio da je takvo stanije prirodno, a on ne, nego od sotonje. Sotonja kao izmislio trgofinu i prifatnu sopstvenjost da korumpira ljude... Ja do očefe smrti nisum mlogo čito, a ni vremena nisum imao... Neka sađ, gospođo! Ni volje, dabome, ali ni

vremena. Bio prenjumerant *Serbskih nofina* i kojekakih kratkovekih ekonomnih listofa od naših, a pratio po jedanji bolji bečki, peštanski i carigradski. Zbog politike više nego čerez trgovine. Dok neka privrednja nofost dospe u nofine, njene su kočije već davno čaršijom prošle... Hadžija, međutim, kao što i sama znaješ, imo golemu knjižnicu. Na grčkome i nemačkome uglavnom. A bilo i na latinskome. Srpskih knjiga malo. Od sviju pročitao samo jednu kad mi platio ceo dukat. Ne pamtim joj ni titl. Drugu otvorio po podne kad saranjili oca, a ja sedeo u njegov kabinet čekajući konjdo-lente. U ovaj isti danj, na Badnje večje 1872... Ceo konak prevrnuli naopačke, kao što je običaj, da se duša ne snajde ako se posle četrdeset dana po resto žifota vrnje.

Bože, što si onda ludovo!

Šta sum ludovo, *ku dumnidzou?*

Ubeđivao si me da će se otac pouzdano vratiti ako ne zametemo Firmin trag. S groblja smo po najgorem kijametu morali da idemo zaobilaznim putevima, i to peške...

Da otac ne pozna karuce...

Što je, čak i ako čovek u takve bapske priče veruje, protuslovnio s običajem neupokojenih duša da se svojima javljaju tek posle četrdeset dana.

Obezbeđenja nikađ nisu naodmet, gospođo.

Zbog toga sam celu kuću morala naglavačke da okrenem, umesto da se za tih četrdeset dana preselimo u letnjikovac na Topčider i vrnemo kad se tebi pamet opet povrati.

Nije se moglo zbog poslofa. A onda, duše su, osobito simeonske, vezanje za ono što i m a m o, a ne što v o l i - m o, za posed, a ne za naslednjike poseda. Stvari se morale zabašuriti i razmestiti. Kuća nije smela da izgleda g r a ž - d a n s k i, u tome je bila štrikla za vampira...

A mi ukućani – ljudski...

Šta hoćeš time da kažeš?

Zar ne pamtiš da smo bračnu postelju držali na sredini sobe, da smo drvenom kašikom jeli iz gledosanih šerpi i da sam ja morala hramati da me Hadžija ne bi poznao?

Pamtim, kako ne bih.

A pamtiš li kako si zahtevao da, umesto razgovora u krevetu, lukavo mučemo i blejimo, i tako oca zavaramo?

To ne pamtim.

Ne pamtiš jer nećeš, ni' ti na polzu. Šta sam ti na to odgovorila?...

Šta si odgovorila?

E neću da mučem, Simeone, neću da mučem, pa ubij! Svašta sam u braku s tobom radila, i nije mi žao. Ali govedo nisam i neću da mučem. A tebi, ako je do mukanja, uzmi kravu da ti u krevetu društvo pravi!

Endaksi. Jeste. Mogla si to reći. To je tvoj radikaljski načinj... Samo, nije čudo. Nisi znala što sum ja znao... Ali punktuerno ne pamtim. Pamtim jedinjo da sum bio u *paterasovom* kabinjetu i svodio ininventar štete nastale po Firmu pre pet godina, kađ on u filjantrropskom nastupu pomračenja otvorio konak i magaze, te u goste pozvao svu beogradsku sirotinjsku skitiju. Najedaređ osetim da mi računj ne ide, i što je još gore, da za njega nemam volje... Odmah sum znao da nam magijska pertumbacija nije uspela, da se Hadžija vratio... Pogotofu kađ se, tobože od duga vremena – za Simeona koji ispravno funkcijonira, neponjativo čuvstvo – mašim za jednu knjigu. Korice smeđe, tisak zlatanj. Neki *Zeller. Die Philosophie der Griechen*. Filosofija u Grka. Dobro. Nemam šta drugo da radim dok konj dolente čekam i brinjem koj će sve doći. Budušči kralj Milan još bio pod regentstvo, tek će te godinje uzeti vlast, za Firmu važno kako se na nju gleda. Kao sigurnog sum mogao da

računjam namesnjika Jovana Ristića. Ali je u pitanje bio generalj Blaznjavac. Gazda onodanje Srbije... Tako brinjem i knjigu prelistafam. U njoj svakojake čufene besposlice... Ima li Boga ili ga nema? Od čega je ovaj svet? Šta su žifot, sreća, dobrotu, pravdu? Kako mi to možemo da mislimo i, kađ mislimo, kako to činimo? Nekaka miletsku školju. Pitagoru. Herakljitu. Parmenjid. Empedokle, Anaksagoru. Demokrit. Protagoru. Sokrat. Pljaton i, dabom, Aristotelju, bez kojeg se, izgleda, nigde ne može... Najedaređ naiđem na sentenciju: „Postoji učenje koje se šapće tajno – da je čovek zarobljenik koji nema pravo da otvori vrata i pobegne. Veliku je to misteriju koju ne mogu da razumem...“ Vidim da to Sokrat razgofara s filofičeskim pajtašima o tome sme li se ili ne sme čofek ubiti, sam sebe stornirati, mislim, jer druge da sme ubijati, to je bilo, izgleda, već odavno svima jasno. Ispadalo je nekako da je Sokrat strogo protiv samoubojstva, ko što mu se protifili i veliki hriščani, poimenjce Hadžija. Meždutime, i Sokrat i Hadžija se ubili. Prvi kukutu ispio, drugi kroz pendđer ripno. *Ti ine afto*, šta je sađ to? A oba se slofila kao pametniji ljudi, premda Hadžija bio povrh i lud. Kako mogu biti pametniji ljudi koji jedno goforu, a drugo radu? A pri tome nisu trgovci, državnici ili diplomate, gdi je to u funjdamentumu profesije i gdi je obrnjuto postupanje glupo. Filofifija je, dakle, jedno mislenije i propofedanje, a barabar, drugo dejstvofanje i činjenje, pa nauk kako se sađ to dvoje uštimađu da izgleda razumnju i doslednjo... Sokrata, na primer, pametnijim držali najvećma stoga što ništo nije znao. Sam čofek prizno: „*Ksero oti tipota den ksero*.“ – „Zna- jem da ništo ne znajem.“ To je ko god kad bi mušterija došla za moju tezgju pa pitala imam li svilu na prodaju, a ja reko – imam, ali ništo ne valja! Tamanj da se manem čorafa posla i vrnem u raf knjigu, kađ mi oko zapne za jedan pasos, jopet,

kako reče Zeller, iz Platonjovog *Fedonja ili o duši*. Pisalo da svi koji pametno mislu teže da umru, da budu mrtvi, a ondaj je čudnofato da se žaloste kađ im najposle dojde ono oko čega su se celog žifota trudili i na tome misao kilafilili... Stvar me, poradi Hadžije najvećma, zamisli. Potražim među knjigama toga *Fedonja* i najdem ga na nofogrčkome. Stanem čitati redom. Saznam da smrt nije drugo nego rastanak duše s telom, ali na drugi načinj nego što nas uči veronauka. Mlogo zapletenjiji. I još, da je sve oko nas *kata ta fenomena*, prifid, da mi ništo što je stvarnjo niti vidimo niti čujemo, osem kad se sebi i duši svojoj obratimo...

Onda si ti, Simeone, živeo u popriličnome neznanju, jer ja se ne sećam da si se ti njoj ikada za obaveštenja ili savet obraćao...

Ja tebi, Tomanijo, ispodadam kako je bilo, šta sum tada pročitao i pri tome mislio, i neću da se parnjčim, ali hoću da ti kažem da grešiš. Imo sum ja dušu...

Možda na kome drugome mestu, ne u kući...

Da nisum, zar bih se mogo onda, da ne ulazimo kađ, odreći Firme, i svega...

Oprosti, ali to nije bila duša. To je bila pogana ljubavna strast, da ne kažem ništa više...

Da ne kažemo ništo više. Da se vrnemo na temat. Čitam: „Dok nam telo povezano s umom, dok je duša pomešana s takvom nevoljjom, mi nikad u punoj meri nećemo steći ono za čime žudimo. A to je i s t i n a. Neizmerne teškoće donosi nam telo zato što se moramo starati za njegovu ishranu. Ako još udare kakve bolesti, one nam ometaju lov na ono što istinski postoji... Osim toga...“

Što stade?

Da se opet ne ešofiraš... „Osim toga, telo nas ispunjuje ljubavnim žudnjama, požudama, strahom i svakojakim

varljivim slikama, tolikim tricama i kućinama da se nikada od njega ne možemo povratiti i sebi doći...“

Za strah znam, varljive slike, ostale trice i kućine, ali za požude, ljubavne žudnje prvi put čujem, ukoliko se pod njima ne podrazumeva tvoje mučko hrkanje odmah posle ili moja žudnja da što pre i lakše rodim kad u drugome staniju ostanem...

„Ako ikada hoćemo da saznamo istinu, moramo se izbaviti tela i samom dušom gledati stvari po sebi... Jer, ako se u zajednici s telom ne može ništa potpuno saznati, onda je moguće samo jedno od dvoga: ili se saznanje nigde ne može steći ili se može steći tek posle smrti...“

Kad nam više ničemu ne treba?

Čekaj, videćeš treba li ili ne treba... Onda je Sokrat u tome razogforu s nekakvim Simijom i Keбетom kazao da, kao što od sna postaje java, a od jave sanj, tako od žifog postaje mrtvo, a od mrtvoga žifo.

Kako je tako nešto mogao dokazati? Je l' onako kako si ti meni dokazivao da je od male ljubavi spram mene nastala tvoja velika ljubav prema Julijani, a od te velike ljubavi prema cirkuzantkinji još veća ljubav za mene?

Mlogo bi me, gospođo, obafezala kad bi primere za svoja buduća primječanja uzabirala iz nečega shodnijeg umstovanjima čofeka koji, bar u ovom obliku, čini to poslednji put. A dokaza se ne sećam sasvim, biće nisum razumeo, ali kao da se bifanje tera u suprotnostima.

Kao naš brak u parnicama.

Suprotno bifa od suprotnog. Smrt je od žifota suprotna, pa njih dvoje postaju vzajmno, jedno od drugog, žifo od mrtvog, mrtvo od žifog. I pošto žifi ljudi postali od mrtvih, kao što mrtvi postali od žifih, duše mrtvih moraju biti stacionirane negdi odakle se ponofo rađaju. Pamtim punktueljno

kako je Sokrat rekao: „Kad bi sve umiralo što u život uđe, pa kad bi docnije, posle smrti, ostajalo u tome obliku mrtvo i ne bi ponovo oživljavalo, zar ne bi nužno sve bilo mrtvo i ništa u životu?“ Zato sum ti ja i kazao da se ne plašim smrti, čime sum hteo reći da sum već bio mrtav, pa mi se ništa ružno nije desilo. Naprotiv. Sve što znam, učio sum nekađ ranije, a sad se samo prisećam i štošta vremenom prepoznajem...

Gdi si ti to morao živeti da naučiš stvari kojima si nas kinjio? Kod Navuhodonosora ili Sardanapala na dvoru?

Ne znam.

I šta sad, umrećeš i nećeš?

Ako je moja duša već postojala ranije, a ne može dolaziti niotkuđ do iz smrti i mrtvoga stanija, nužno je da i posle smrti postoji kako bi se opet mogla roditi.

I usrećiti nekoga kao što je usrećila mene?

Bilo je grešaka, *lipume poli*, vrlo žalimo. Ali zato ću sam najteže da stradafam.

Kako, ako se sme znati?

Žifeću.

Mogla sam i pretpostaviti. Ti za sebe uvek izabereš najugodniji način ispaštanija.

Ne znam koliko je ugodan, Tomanijo. Nuždan jeste, ali koliko je ugodan, o tome ništa ne umem reći. Ja se nadam da od ljudskog gori neće biti. A i to putem logike da od njega ništo gore i nema... Kakvo je stanije, videću tek kađ se u konja pretvorim...

Zašto baš u konja? Zašto ne u magarca?

Zato što se u magarce pretvaraju koji su se predali raskalašnosti, proždrljivosti, plotskim željama, rasipništvu...

Znači li to da duše prelaze u onakve oblike koji najvećma odgovaraju njihovim prethodećim životima?

Znači.